
4. Materiálové hospodárstvo

Zásoby

- = hmotné statky, ktoré zatiaľ neboli použité na stanovený účel
- odstraňujú časový a priestorový nesúlad medzi výrobou a spotrebou
- = rozhodujúca zložka obrátového majetku

Členenie

1. **podľa účelu**
 - a) výrobné zásoby - určené na výrobu (materiál)
 - b) zásoby v spracovaní - určené na dokončenie (nedokončená výroba)
 - c) odbytové zásoby - určené na odbyt (výrobky, tovar)
2. **podľa evidencie v UCT**
 - a) skladovaný materiál
 - základný materiál - prechádza do výrobku sčasti alebo celkom a tvorí jeho podstatu
 - pomocný materiál - prechádza do výrobku priamo, netvorí však jeho podstatu
 - prevádzkové látky - sú potrebné na prevádzku, ale do výrobku nevstupujú
 - obaly - slúžia na ochranu a dopravu materiálu, tovaru, vlastných výrobkov
 - drobný hmotný majetok - majetok, o ktorom účtovná jednotka rozhodla, že nie je investičným majetkom
 - b) zásoby vlastnej výroby - nedokončená výroba, polotovary vlastnej výroby, výrobky
 - c) skladovaný tovar - zásoby, ktoré sú nakúpené za cieľom ďalšieho predaja

Štruktúra

1. vstupné materiály
 - a) výrobkové - idú do výroby
 - b) technologické (idú do výroby)
2. nakupované polovýrobky - určené na ďalšie spracovanie
3. nakupovaný tovar - kompletizácia výrobku

Úlohy materiálového hospodárstva

- zabezpečiť hmotné vstupy pre činnosť podniku v požadovanom množstve, sortimente, cene a kvalite
- činnosti
 - obstaranie, nákup
 - preprava, doprava
 - skladovanie
 -

Organizácia materiálového hospodárstva

činitele: veľkosť podniku

- druh vyrábaných výrobkov - sortiment materiálu
- úroveň manažmentu
- technická úroveň podniku
- konkurencia dodavateľov
- vzdialenosť dodavateľov

3 typy organizácie

- centralizovaný - 1 útvar
- decentralizovaný - viacero útvarov

- kombinovaný - niektoré činnosti sú centralizované, niektoré decentralizované

Spôsoby obstarania

- náhodný - podľa potreby - kusová výroba
- na sklad - zásoby
- bezskladový - priamo do spotreby (Japonci)

Norma spotreby materiálu (NSM)

- udáva maximálne prístupné množstvo materiálu na jednotku výroby pri daných technicko-organizačných podmienkach
- stanovená pre základný, pomocný a prevádzkový materiál

Význam: koľko materiálu obstaráť (pri plánovaní potreby materiálu)

- materiálové náklady (NSM x cena za jednotku)
- zabezpečenie hospodárnej spotreby

Štruktúra NSM: užitočná spotreba - prichádza do hotového výrobku

- odpad - vratný (vracia sa späť do výrobného procesu), nevratný

Tvorba NSM (spôsoby stanovenia)

- analyticko-prepočtová - vychádza z konštrukčnej dokumentácie
- skúšobná - výrobok sa skúšobne vyrobí a podľa toho sa stanoví norma
- odhadom
- štatisticky

Plán zásobovania

- v podniku sa vypracúva vo forme bilancie
- obsah:
 1. potreba materiálu
 2. potreba nákupu
 3. obstarávací cyklus - častosť dodavok

Zdroje	Bilancia	Potreby
Počiatočná zásoba		Spotreba materiálu
Nákup		Konečná zásoba

$$PZ + N = S + KZ$$

$$N = S + KZ - PZ$$

1. **Počiatočná zásoba** (k 1. 1.)
- výpočet - očakávaná počiatočná zásoba

2. **Potreba materiálu**

- a) výrobková metóda

$$S = \sum (Q \times NSM)$$

- b) metóda typových reprezentantov

$$S = Q \times NSM$$

- ak podnik vyrába podobné výrobky, jeden sa vyberie ako reprezentujúci
- c) metóda analógie
 $S = NSM \times Q \times k$ (k = koeficient spotreby materiálu,
 NSM sa udáva pre starý výrobok)
- d) grafická metóda - pri zložitých výrobkoch

3. Konečná zásoba (k 31. 12)

- = normovaná zásoba
- = množstvo materiálu, ktoré má mať podnik na sklade, aby bola zabezpečená plynulá výroba

Obstarávací cyklus = časť dodavok

- vplyvy
 - druh materiálu
 - skladovacie priestory
 - objem výroby
 - vzdialenosť dodavateľa

Dodávkový cyklus (v dňoch)

= čas medzi dvoma dodávkami

- označenie c

$$\text{Počet dodavok za rok} = \frac{360}{c}$$

Zásoby materiálu - obstaráť
 prepraviť
 skladovať

Náklady

Je potrebné udržiavať zásoby na takej úrovni, aby bola zabezpečená plynulosť výrobného procesu pri čo najnižších nákladoch

Norma zásob

= stav zásob, aký by mal mať podnik na sklade

Výpočet normy

1. **časová norma zásob** (d) = na koľko dní dopredu má mať podnik vytvorené zásoby

$$\check{C}N = c/2 + p + t$$

c = čas medzi dvoma dodávkami

p = čas poistnej zásoby

t = čas technickej zásoby

2. **norma zásob** (MJ)

$$NZ = \check{C}N \times s$$

s = priemerná denná spotreba

= ročná spotreba/360

3. **normatív zásob** (peňažné prostriedky viazane v zásobách)

$N_m = \text{norma zásob} \times \text{cena za 1 KS}$

$$\begin{aligned} \text{Norma zásob} &= \check{C}N \times s \\ &= (c/2 + p + t) \times s \\ &= c/2 \times s + p \times s + t \times s \end{aligned}$$

bežná zásoba poisťná zásoba technická zásoba

Bežná zásoba - zabezpečuje spotrebu medzi 2 dodávkami; jej výška kolíše od max. stavu v deň dodavky po min. stav v deň pred novou dodávkou

Poisťná zásoba - vyrovnáva odchýlky v dodávkach, spotrebe

Technická zásoba - vytvára sa tam, kde treba materiál pred výdajom do spotreby upraviť

max. zásoba = $(c + p + t) \times s$

min. zásoba = $(t + p) \times s$

$$\text{priemerná NZ} = \frac{\text{max} + \text{min}}{2}$$

Oceňovanie zásob

1. pri nakupovaných zásobách

- obstarávacia cena - pričom v analytickej evidencii sa vedie oddelene cena obstarania a náklady súvisiace s obstaraním
- vopred stanovená cena (podnikový cenník) - pričom sa v analytickej evidencii sleduje vopred stanovená cena, oceňovacie rozdiely medzi skutočnou a vopred stanovenou cenou a náklady súvisiace s obstaraním

Pri vyskladnení zásob

- vážený aritmetický priemer - zásoby rovnakého druhu (musí sa počítať najmenej raz za mesiac)
- FIFO - prvý do skladu, prvý zo skladu - výdaj zo skladu sa oceňuje vždy cenou najstarších zásob postupne k najnovším zásobám

2. pri zásobách vytvorených vlastnou činnosťou - vlastnými nákladmi

- stanovenými na úrovni operatívnych (plánových) kalkulácií
- stanovenými na úrovni skutočných vlastných výkonov

Účtovná jednotka musí zväžiť štruktúru nákladov zahrnutých do oceňovania nedokončenej výroby a polotovarov vlastnej výr. a odchylnu ich môže oceňovať v závislosti od typu výroby a dĺžky výrobného cyklu:

- v položkách priamych materiálových nákladov - vo výrobe s krátkym nepretržitým cyklom
- priamymi nákladmi - hromadná a veľkosériová výroba
- v položkách priamych nákladov a výrobnej réžie - malosériová a kusová výroba
- v položkách priamych nákladov, výrobnej réžie a správnej réžie - ak výrobný cyklus presahuje 1 rok

3. **reprodukčná obstarávacia cena** - v poľnohospodárskej výrobe pri oceňovaní zvierat - ak nemožno zistiť vlastné náklady

4. **odborný odhad** - prebytky zásob, bezplatne získané zásoby, použiteľný odpad

Spôsoby účtovania zásob

spôsob A

- sústredenie všetkých nákladov vynaložených na obstaranie zásob na majetkových účtoch zásob
- zmeny stavu zásob sa zaznamenávajú počas celého účtovného obdobia, teda priebežne

spôsob B

- podniky, ktoré nemajú povinnosť overovania účtovnej závierky audítorom
- účtovanie nakupovaných aj aktivovaných zásob priamo do nákladov
- vo finančnom účtovníctve sa evidujú len zmeny stavu zásob zistené pri inventarizácii

Štatistika zásob

1. Priemerná zásoba
 - a) $(ZS + KS)/2$
 - b) chronologický priemer
 - c) priemer z každého dňa
2. doba obratu zásob
 - a) priemerná zásoba / priemerné denné tržby
 - b) priemerná zásoba / ročná spotreba * 360
 - c) priemerná zásoba / ročné tržby * 360